

JAN TAYLOR

Terra Ostrzeszoviensis – moich oczach Cz.2

Kalendarium ostrzeszowskie

Herzberg - Ostrzeszów 2020/2

Zajmując się wydarzeniami historycznymi nie można pominąć przestrzeni czasowej. Są oczywiście też inne kryteria, które powinien autor uwzględnić.

Tworzenie kalendarza nie jest sprawą łatwą i niemal niemożliwą, ażeby ta praca była całokształtem i posiadała nieprzerwaną ciągłość. Jestem w pełni świadomy, że w każdym momencie można nowe fakty do kalendarza dodać, jestem świadomy, że istnieją dokumenty które pozwolą kalendarz uzupełnić. Niemniej znalazłem sporo faktów i dokumentów które stały się podstawą do podjęcia próby napisania „kalendarza ostrzeszowskiego Jan Taylor”. Myślę, że każdy indywidualnie, według własnych potrzeb może ten kalendarz uzupełnić. Jedno jest ważne, aby uzupełnienia, itd. były wyraźnie zaznaczone. Moje informacje starałem się opierać na dokumentach, starałem się każdorazowo o dotarcie do pierwotnego autora. Zauważyłem, że normalnym jest powołanie się na „kogoś” bez sprawdzenia wiarygodności informacji. Niestety tutaj muszę podać przykład. Spotkałem wypowiedzi, jakoby Konwent Bernardynów zabronił osiedlania się Żydów w Ostrzeszowie. Ta informacja została trzykrotnie powtórzona z powołaniem się na ...

Najstarszy z autorów po prostu napisał bez podania źródła, na którym informacje opiera.

Autorzy pominęli dokument z 1264 roku, pozwalający na osiedlanie się Żydów oraz wszelkie z tym związane przywileje i obowiązki. Jasne jest, że po zrównaniu prawnym Ostrzeszowa z Kaliszem ten dekret obowiązywał również w Ostrzeszowie. W tym miejscu zaznaczam, że osiedlanie Żydów w Ostrzeszowie było o kilkaset lat wcześniej możliwe, nim biskup wrocławski osiedlił tutaj Konwent Bernardynów.

W niektórych miejscach występują daty, które nie są bezpośrednio związane z Ostrzeszowem, ale mają bezpośredni wpływ na wydarzenia ostrzeszowskie.

Do niektórych faktów opartych na dokumentach nie sposób jest odnieść obiekt, jak i jego usytuowanie. W transumpcie (uwierzytelniona kopia) dokumentu z 1353, w którym mowa o kościele (ecclesia) w Ostrzeszowie nie dowiadujemy się, gdzie ten kościół stał? Nie dowiadujemy się, jaka była to budowla (drewniana czy murowana). Dowiadujemy się, że był rektor tegoż kościoła, ale też nic więcej. Ażeby było ciekawiej w tym przypadku mamy na jedną okoliczność dwa źródła. Transumpt dokumentu z AAP i wersję książkową w Kodeksie Dyplomatycznym Wielkopolski. Oczywiście zawartość jest zróżnicowana. W moich oczach Kodeks czy to Śląski, czy Wielkopolski wydane w latach 18xx wprowadziły generalnie nazwy miejscowości z lat 18xx. Tak więc w wielu przypadkach trudno ustalić jaka nazwa jest użyta w oryginalnym dokumencie. Szkoda, dla innych może być to ułatwienie.

W „kalendarzu ostrzeszowskim” wybrałem metodę krótkiej informacji związanej z odpowiednią datą. Niektóre daty będą szerzej opracowane - jako oddzielne tematy.

Nie jest pewne czy w następnych publikacjach nie pojawi się nowa wersja kalendarza.

Jest niejako przekleństwem, że po zamknięciu tematu pojawiają się nagle niezwykle ciekawostki.

Ażeby umożliwić indywidualne uzupełnianie kalendarza pozostawiam dwie strony puste na końcu opracowania.

Kalendarz ostrzeszowski – Jan Taylor

Poniżej uwzględniam tylko dwie nazwy miasta. Zarówno w języku niemieckim jak i polskim nazwa miasta ma niezliczone warianty. Ta różnorodność nazwy była zgodna z istniejącymi warunkami. ***Jak słyszał tak pisał.***

W poszukiwaniach starych dokumentów czy informacji konieczne jest uwzględnić te różne warianty.

1155 Lista zamków w biskupstwie wrocławskim

1162? Księstwo Wrocławskie

??? – 1251 pod panowaniem książąt śląskich Mieszko II
Otyły¹ do 1246

Antiquum Schildberg

1264 statuty dla Żydów (decklarat statuta et
privilegia, Iudeis a se contessa (Boleslaus
dux Maioris Polonie
1264 Aug.16 in Kalis). Rozpisane w 37
punktach²
Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus
rex Polonie etc. 1334 Oct. 9 w Krakowie
1251 – 1281 pod panowaniem księcia Przemysła³
księstwo poznańskie i kaliskie)

Ostrzeszów / Schildberg

1283 nadanie praw miejskich⁴
1281 – 1283 pod panowaniem księcia śląskiego

¹ Mieszko zm.1246 wykonawcą testamentu Władysław Opolski, który poślubił siostrę Przemysła Euphemie. Kodeks dypl. Śląska T.3 str.4

² Kodeks dypl. Wielkopolski Nr 605

³ Przemysł ur. 4.06.1221 Trzebnica zm. 4.06.1257 Poznań

⁴ Kodeks dypl. Wielkopolski Nr 528

Schildberg / Ostrzeszów

- 1283 – 1370 pod panowaniem księcia Przemyśla 2⁵
i później Kazimierza Wielkiego
- 1310 – 1370 Kazimierz Wielki [Łokietkowiec]⁶
- 1335 Kazimierz W. układem trenczyńskim zręka
się Śląska na rzecz króla czeskiego

Schildberg / Ostrzeszów

- 1337 ustanowienie Sądu w Ostrzeszowie
Kazimierz Wielki 12.03.1337⁷ [Spotkanie
w Inowrocławiu, przy okazji wspólnej
wprawy na Litwę]
- 1339 Kazimierz Wielki włączył Ziemię
Wieluńską do Królestwa Polski [w tym
Powiat Ostrzeszowski]
- 1349 trakt handlowy Toruń – Wrocław⁸
- 1359 Kazimierz Wielki włączył Łęczycę do
Królestwa Polski
- 1353 Kazimierz Wielki nadaje (Rektor ecclesiae)
w Ostrzeszowie
2 grosze z tut. cła ⁹
- 1360 29 sierpień Przecław. biskup wrocławski
przekazuje Stefanowi Gromassy
egzekwowanie dziesięciny

⁵ Przemyśl 2 ur. 1257 Poznań zm. 1296 Rogoźno

⁶ Poczet Polskich i Książąt Stanisław Rosik str.247

⁷ Kodeks dypl. Wielkopolski Nr 1166

⁸ Kodeks dypl. Wielkopolski Nr 1289

⁹ Kodeks dypl. Wielkopolski Nr 160

- w miejscowościach będących w Królestwie Polskim, ale w biskupstwie wrocławskim.
- 1370 – 1382 Ludwik Węgierski [mąż siostry Kazimierza W] daje w lenno (księstwo Wieluńskie) Władysławowi Opolczykowi.
- 1376 14 styczeń Papież Gregor XI odbiera władzę sądowniczą Zakonowi Bernardynów i przyznaje bp. wrocławskiemu. W dokumencie wymieniony jest Schildberg [Ostrzeszów]
- 1391 Cytat: **Władysław Opolczyk otrzymał był swego czasu kraj ten w lenno od Ludwika Węgierskiego, a teraz zastawił go Krzyżakom za pieniądze.**¹⁰
- 1370 – 1396 pod panowaniem księcia Władysława Opolczyka lenno Królestwa Polskiego Schildberg sive Ostrzeszów
Źródło: Mapa Polska za panowania Kazimierza Wielkiego
- 1370 – 1398? na Ziemię Wieluńską wkracza Władysław Jagiełło i przyłącza do Królestwa [P. Jasienica]
- 1376 – 1401 Ecclesiae Ostrzeszów w archiprezbiteriacie sycowskim¹¹
- 1376 struktura organizacyjna biskupstwa wrocławskiego: biskupstwo > archidiaconat > archiprezbiteriat (Erztpriester=Prezbiter,

¹⁰ Paweł Jasienica, Polska Jagiellonów str. 84

¹¹ J. Franzkowski Geschichte der freien Standesherrschaft der Stadt...G. Wartenberg 1912
Dokumentierte Geschichte des Bistums und Hochstiftes Breslau Bd.2 S. 96-102

proboszcz sycowski) > probostwo, struktura do 1844

1383

1396 – 1793 Królestwo Polskie/**Ostrzeszów**

1403

11.06. zmarł Władysław Opolczyk ranny w czasie oblężenia Wschowy, pochowany w Trzebnicy.

Między 1410 a 1434 datuje się powstanie herbu Ziemi Wieluńskiej. Herb zdobi kaplicę Władysława Jagiełły na Wawelu.

Herb Ziemi Wieluńskiej jednocześnie Powiatu Ostrzeszowskiego.

- 1427 przywilej Władysława Jagiełły na wwóz i wywóz sukien lnianych i kolorowych tzw. „towarów sycowskich”. (Komora celna Ostrzeszów).
- 1429 Mikołaj rektor [ecclesia?] (GO 1, 42) [wymaga sprawdzenia].
- 1456 15.08. Przywilej Kazimierza Jagiellończyka¹².
- 1564 Lustracja dóbr królewskich.
- 1579 17.08 Dekret o wizytacjach Parafii biskupstwa wrocławskiego. Pierwsza wizytacja 1580. Protokół w Archiwum miejskim Wrocławia¹³.
- 1606 dzwon w kościele p.w. św. Anny, istniał do czerwca 1939¹⁴.
- 1610 dzwon w kościele p.w. św. Anny, istniał do czerwca 1939.
- 1610 2.05. posesorem Dzierżawy Ostrzeszowskiej jest Andrzej Siewierski, syn Stanisława.
- 1616 – 1620 Lustracja dóbr królewskich.
- 1628 – 1632 Lustracja dóbr królewskich.

¹² Tłumaczenie w moim posiadaniu

¹³ Codex Dipl.Silesiae Bd.14 Str.XCII 1889

¹⁴ Gazeta Ostrzeszowska 1939

- 1630 Erekcja Bractwa św. Michała Archanioła przy Konwencie OO Bernardynów¹⁵.
- 1633 Aprobacja Sejmu. Przywilej Władysława IV na grunt dla Klasztoru OO. Bernardynów¹⁶
- 1633 wizytacja kościoła¹⁷ przez Joannes Stephetius.
- 1638 wizytacja kościoła przez Petrum Gebauer.
- 1651 wizytacja kościoła przez Caroli Ferdinadi wzmianka o kościele św. Anny¹⁸.
- 1655 lipiec Wittenberg wkracza do Wielkopolski. Arvid Wittenberg (ur. 1606 zm. 1657). Zdobywa Kraków w 1656, zostaje Głównodowodzącym Warszawy. Kapitulacja, dostaje się do niewoli.
- 1659 – 1665 Lustracja dóbr królewskich.
- 1670 wizytacja dekanatu Ostrzeszowskiego przez Laurentium Ioannston. Proboszczem parafii ostrzeszowskiej jest Joanes Fawrowski rewerend dominus Bernardyn ostrzeszowski. Dziekanem proboszcz grabowski Andreas Urbański. [przyp.12]

¹⁵ AAP, tłumaczenie książki: Bernardyni w Ostrzeszowie str. 52, plansza w zbiorach Muzeum Reg. Ostrzeszów

¹⁶ Prawa, Konstytucje i Przywileje 1856

¹⁷ AAP

¹⁸ Est et Hospitale et cum ecclesia In honorem s. Annae erecta,...

DR.J.Jungnitz Visitationsberichte der Diözese Breslau, Erste Teil s.158

- 1702 3 do 6 sierpnia stacjonowanie wojsk brandenburskich w drodze do Krakowa na Wezwanie Karola XII. Następnym postojem był Wieluń.
- 1717 uznanie luteranizmu jako religię przez Stanisława Augusta.
- 1742 28.07 podział obszaru kościelnego Śląska na część austriacką i pruską. Od tego czasu (teoretycznie) wierni w Ostrzeszowie mieli się modlić za króla pruskiego. Wymiana książeczek mszalnych nastąpiła znacznie później.
- 1759 Dzwon w kościele przyklasztornym wrocławskiego ludwisarza Gerstner, istnieje do dzisiaj [niewykluczony fundator Bractwo św. Michała Archanioła].
- 1765 Lustracja dóbr królewskich.
- 1768 – 1772 Konfederacja sieradzka, łęczycka i wieluńska¹⁹.
- 1769 przemarsz wojsk pułkownika (Oberst) Drewitz Odalanów-Ostrzeszów-Wieruszów-Wieluń²⁰.
- 1770 komisarz ostrzeszowski: Konstanty Siewierski.

¹⁹ Rocznik Oddziału Łódzkiego PTH 1929-193

²⁰ Manifest der Confederirten Republik von Pohlen vom 15.Nov.1679

Komisarze Wieluńscy: Felicjan Suchecki,
Władysław Psarski.

- 1779 Dzwon w kościele przyklasztornym
poznńskiego ludwisarza Schlenckermann,
istnieje do dzisiaj.
- 1789 Lustracja dóbr królewskich²¹.
- 1790 Jakub Psarski przewodniczący Komisji
Porządkowej Cywilno-Wojskowej Ziemi
Wieluńskiej i Powiatu Ostrzeszowskiego.
- 1793 – 1807 pod zaborem pruskim.

Schildberg

- 1793 deputowany powiatowy Taczanowski.
- 1794 ~~26.07. konsekracja kościoła św. Anny~~ (?)
[Gazeta Ostrzeszowska]
- 1794 22 sierpnia proklamacja przystąpienia do
powstania kościuszkowskiego, Jakub
Psarski²²
- 1805 połączenie stanowiska burmistrza
policyjnego i sprawiedliwości²³
- 1806 2.11. poświęcenie kościoła na Targowisku w
Borku przy Ostrzeszowie. Budowla
szachulcowa nazywana też murem pruskim.

²¹ Lustracja niepublikowana AGAD.

²² Zdz. Włodarczyk Wieluńskie w dobie Prus Południowych s.35

²³ Zdz. Włodarczyk Wieluńskie w dobie Prus Południowych s.111

Kościół ten był wówczas największym obiektem sakralnym. Budowla przetrwała do 1861. Właścicielem terenu była rodzina Unger. Sponsorem drewna był A. Biernacki.

1807 – 1815 Księstwo warszawskie

Ostrzeszów

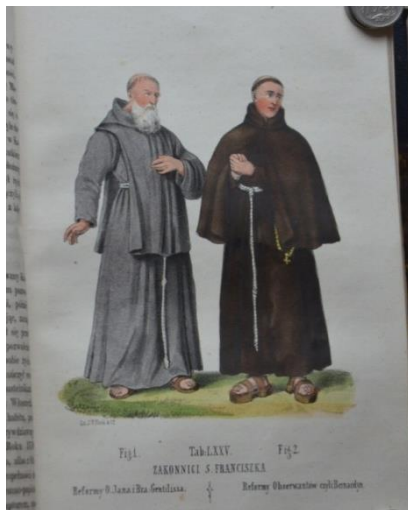
Zniesienie dziesięciny „zdjęto kajdany z butami”.

1809 22.02 Sejmik powiatowy. Miejsce kościół parafialny. 46 uczestników²⁴.

1810 dekret Króla Pruskiego o kasacie majątków kościelnych obojga religii.

Na poniższym rysunku po prawej stronie przedstawiony jest habit Bernardyna z roku 1821.

²⁴ AGAD dokument niepublikowany

Rysunek z 1821 roku. Źródło: J.K. Wietz, P. Bohmann Rys historyczny Zgromadzeń Zakonnych obojga Płci T.1 Warszawa 1848

W spisach inwentarzowych zamieszczonych w książce: Bernardyni w Ostrzeszowie na Str. 159 w piątym wierszu od góry wymieniony jest przedmiot: Streusandbüchse = Piaskowniczką. Po napisaniu atramentem posypywano papier piaskiem w celu wysuszenia atramentu. Niedawno udało mi się taki przedmiot spotkać. Dla zobrazowania poniżej dwa zdjęcia.

Udostępniono przez Stadtmuseum Löbau Saksonia.

1815 – 1920 pod zaborem pruskim (od 1815 Wielkie Księstwo Poznańskie do 1848, od 1831

pierwsze ograniczenia²⁵, od 1848 Rejencja Poznańska.

Schildberg

- 1815 – 1887 Ostrzeszower Kreis, od 1830 Schildberger Kreis, od 1887 Kreis Kempen.
- 1821 zmiana granic biskupstwa (wrocławskie - poznańskie). Bulla Pius VII.
De salute animarum 16.07.1821
- 1825 Akuszerka Ch.Soph.Wekert obwodu Ostrzeszów, wynagrodzenie 16 Rthl.
[Reichstaler].²⁶ *Akuszerka i Fizyk powiatowy [lekarz] byli urzędnikami państwowymi.*
- 1839 prawa miejskie pruskie oraz pruski herb miasta.
- 1842 Kielisiński Kajetan Wincenty
w południowej Wielkopolsce lipiec/sierpień.
Ostrzeszów, Kępno, Bolesławiec, Antonin, Kotłów²⁷
- 1848 ustawa o obowiązku noszenia nazwiska przez Żydów w Regencji Poznańskiej.
- 1848 zniesienie dziesięciny???

²⁵Wnioski urzędowe w j. polskim, odpowiedź w j. polskim. po 1931 wnioski jeszcze dopuszczalne w j. polskim odpowiedź tylko w j. niemieckim.

²⁶ Dziennik Ustaw 1825

²⁷ Jerzy Fogel, Kościoły Wielkopolski, Kujaw i Z. Lubuskiej 1998

- 1848 25.07 powstało Bractwo św. Mikołaja w Ostrzeszowie Seniorami byli: Jakub Zajączkowski, Jan Składnikiewicz, Wojciech Konarski. Asystentami byli: Franciszek Grzesikowski i Wawrzyn Moźdzanowski. Skarbnikiem był Wojciech Stroński²⁸.
- 1850 Bractwo Kurkowe. Rok założenia.
- 1859 1.06. wmurowanie kamienia węgielnego[węglowego] pod budowę nowego kościoła ewangelickiego.
- 1861 14.08. poświęcenie kościoła Chrystusa Króla przez Generalnego Superintendanta D.Cranz.
- 1868 17.08 Adof Bernau mistrz młynarski z Raduchowa z żoną Caroliną zd. Dittrich kupuje ziemie od A. Paneckiego i buduje młyn wodny. Zwany „młynem klasztornym”. W 1884 roku 1.09. nowym właścicielem jest Friedrich Schmidt z Wielowśi z żoną Emilią zd. Stabno. Młyn w 1916 przechodzi w dyspozycję Sądu grodzkiego i zostaje sprzedany Walentemu Śliwińskiemu. Po Walentym Śliwińskim przejęła żona Wiktoria Śliwińska²⁹.
- 1875 10.12. pierwszy pociąg kolei żelaznej Poznań – Kluczbork.

²⁸ Jerzy Pichet, dokumenty

²⁹ Księgi wieczyste - Ostrzeszów

- 1879 5 marca. Zebranie ustanawiające założenie Banku Ludowego w Ostrzeszowie na prawie z 4.07.1868.³⁰
- 1882 powstaje Koło Pszczelarzy w Ostrzeszowie.
- 1887 1.10. wydzielono z południowej części powiatu ostrzeszowskiego Powiat Kępiński z siedzibą w Kępnie.
- 1887 „Sokół” Gniazdo Ostrzeszów im. T. Kościuszki.
- 1879 20.05 uchwalenie założenia Banku Ludowego w Ostrzeszowie.
- 1901 ustanowienie stanowiska drugiego policjanta w Ostrzeszowie
- 1904 powstała SRH Rolnik, pierwszy Zarząd: Jan Dirska, Kazimierz Szczaniecki, ? Karczewski.
- 1906 6.11 odsłonięcie pomnika na targowisku Borek upamiętniającego miejsce, na którym stał Kościół ewangelicki. Napis na pomniku w dolnej części: Gestiftet zum Jahresfest am 6 November 1906 von der Familie A. Hayn W górnej części: Miejsce...[nieczytelne] ev... w Ostrzeszowie³¹.
- 1907 T.C.L. Biblioteka Ostrzeszów, bibliotekarka Mieczysława Urbańska, księgozbiór 538,

³⁰ W. Prusinkiewicz 50 lat Banku Ludowego w Ostrzeszowie 1879-1920.

³¹ Geschichte der evangelischen Parochieen in der Provinz Posen

ilość wypożyczeń w 1908/1909 wynosiła 4806³²

- 1910 28.11 uruchomienie gazowni (inne źródło podaje 15.10.1905). Gazownia była budowana od 1903 do 1905 roku. W latach 1911 – 12 wybudowano 2 zbiorniki do gazu. Sukcesywnie wymieniano latarnie naftowe jako oświetlenie ulic na latarnie gazowe. W mieście zainstalowano 108 latarni. W 1939 zmieniono oświetlenie gazowe na elektryczne. Nieliczne latarnie gazowe były jeszcze po 1945 używane. W wielu domach istniało oświetlenie gazowe jeszcze w latach 195x co było korzystne w czasach wyłączania prądu.
- 1914 Odślonięcie pomnika ku czci Tadeusza Kościuszki przy kościele św. Anny (ul. T. Kościuszki).
- 1920– 1939 Rzeczpospolita Polska.
- Ostrzeszów**
- 1921 Ewangelickie Seminarium Nauczycielskie
- 1923 Wizyta Prezydenta RP Stanisława Wojciechowskiego
- 1926 22.04 wizyta gen. Józefa Hallera w drodze do Doruchowa (wizyta u płk. Thiela)

³² T.C.L. Towarzystwo Czytelni Ludowych

- 1927 kwiecień rozpoczęcie budowy parku przy
ul. Piastowskiej (przy szosie szklarskiej)
oraz fontanny (wodotrysku).
- 1932 1.04. zlikwidowano Powiat Ostrzeszowski,
a jego terytorium włączono do Powiatu
Kępińskiego (Dziennik Ustaw 1932 nr 6
pozycja 35: Rozporządzenie Rady
Ministrów z dnia 7 stycznia 1932 r.
w sprawie zniesienia oraz zmiany granic
niektórych powiatów na obszarze
województwa poznańskiego).
- 1934 12 – 15.08 Wystawa Rolniczo-Przemysłowa
pow. Kępińskiego w Ostrzeszowie.
- 1935 likwidacja Seminarium Nauczycielskiego
w Ostrzeszowie.
- 1935 ukazuje się miesięcznik: Nowiny Śpiewacze
Redaktor: Ignacy Rozmarynowski.
- 1939 19.07. początek rozbiórki kościoła p.w. św.
Anny.
- 1939 26.07. zakończenie rozbiórki kościoła
[Gazeta Ostrzeszowska].
- 1939 – 1945 II wojna światowa
Schildberg
- 1939 wysiedlanie Polaków z Ostrzeszowa.
Masowe zmiany przynależności narodowej.

- 1940 26.04. pierwszy transport aresztowanych do
 Dachau.
 3.05. drugi transport aresztowanych do
 Dachau.
- 1945 i dalej
 Ostrzeszów

Nazwa niektórych miejscowości

Ostrzeszów – najstarszą nazwę jaką spotkałem jest Schildberg, a ściśle Antiquum Schildberg. Te nazwy przeplatają się w zależności od indywidualnych wiadomości piszącego. Nie można mówić o jakichkolwiek zasadach w ówczesnej pisowni.

Przez setki lat w różnych dokumentach pisanych i mapach mamy niemal wszystkie możliwe odkształcenia pisowni nazwy miasta. Nikogo to nie interesowało, gdyż nieliczni potrafili czytać i pisać. Tutaj przytaczam dwa przykłady:

Dokument Nr 1289

Kazimirus rex Polonie 1349 *Iun. 19, in Brest*; mercatoribus de Toruń vias mercatorias per regnum Poloniae statuit.

Pergam. orygini., niegdyś w archiwie miasta Toruń zachowany.

Voigt. Cod. diplom. Prussic. III, Nr. 59.

Noverint quibus expedit universi, quod nos Kazimirus Dei gracia rex Polonie exnunc statuimus et irrevocabiliter ordinamus publicam stratam et transitum per dominium nostri regni omnibus et universis mercatoribus, cuiuscunque status aut conditionis existant, cum mercibus eorundem quorumcunque, de civitate Thorun versus Wratislaviam per has civitates, videlicet per Raczeviam, per Conin,

per Kalis et per **Schilburg**. Item aliam viam de Thorun versus Wladimiriam, per Seczechow, per Kazimiriam et per Kunistat necnon per Lublin. Versus vero Sandomiriam, per Brest, per Lanciciam et per Opoczno, et e converso de illis civitatibus supradictis versus Thorun transeuntibus, perpetuo duraturam; salvo tamen theloneo nostro, quod a tempore antiquo est statutum. In cuius rei testimonium, nostrum

sigillum presentibus est annexum. Datum in Brest feria sexta post octavas Corporis Christi, sub anno Domini M.CCC.XL nono.

Raczevia, Radziejów. Schilburg, Ostrzeszów. Władimiria, Włodzimierz. Seczechow, Sieciechów. Kazimiria, Kaźmierz. Kunistat, zam. Krasnystaw. Brest, Brześć Kujawski.

W dokumencie kazimierzowskim, polskim użyto nazwy Schilburg.

Dokument Nr 1690

Elizabeth senior Ungarie et Polonie regina 1373 Oct. 3, **Cassovie**; cives de Kalisz a solutione medii thelonei in Konin et Ostrzeszów liberat.

Pergam. oryginy: Skrawek pergamin. od przywieszenia jednej pieczęci.

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata.

Noverint universi presentes literas inspecturi, quod nos Elizabeth Dei gracia senior Ungarie et Polonie regina, volentes civibus et universis incolis civitatis nostre Kalisiensis gratiam facere specialem, exnunc ipsos et eorum quemlibet a solutione medii thelonei in Conyn et **Ostrzessow** liberos facimus penitus et solutos, tenore presencium omnibus et singulis theloneatoribus dictorum locorum, in Conyn videlicet **et Ostrzessow**, firmissime nostre gracie sub optentu prohibentes, quatenus a supradictis civibus nostris Kalisiensibus et eorum mercibus, cuiuscumque generis vel speciei seu estimacionis exstiterint, in eundo et redeundo per loca theloneorum iam dictorum, quocienscumque et quandocumque ipsos cives vel eorum quemlibet transire contingerit (sic), non plus quam medietatem iusti thelonei exigere, requirere aut eciam recipere presumant quovismodo; sed ipsos, recepta medietate dicti thelonei, libere et secure permittant,

secundum quod tempore et in vita serenissimi principis domini Kazimiri olim regis Polonie, fratris nostri carissimi, fieri est consuetum; in premissis secus facientes, nostram et filii.. nostri indignacionem se noverint incursuros. Datum Cassovie feria secunda post diem beati Michaelis, sub anno Domini millesimo CCC.LXX tercio. Nostro sigillo subappenso.

Conyn, Konin. Ostrzessow, Ostrzeszów. Cassovia, Koszyce na Węgrach.

Dla odmiany w dokumencie węgiersko-czeskim jest nazwa Ostrzessow. Na dodatek w tym dokumencie wymieniona nazwa jest różnie napisana co zaznaczyłem grubą czcionką.

Ta swawolność pisania jest przyczyną do różnorodnych interpretacji tekstów czy słów. Istnienie „miasta” Ostrzessowa jest z pewnością starsze niż używanie nazwisk, czy imion wprowadzonych przez chrześcijaństwo (imiona katolickie). Dla ułatwienia powiem, że wprowadzenie sakramentu Chrztu św. i jego zapis w księgach parafialnych zapoczątkowało nadawanie imion. Niestety, najstarsze dostępne zapisy Chrztu to dopiero lata 1609 dla diecezji wrocławskiej. Można więc wnioskować, że na prowincji stało się to jeszcze później.³³ Propagowanie nadawania imion pochodzących od imion osób świętych, którzy to szczególną troską otaczają swoich imienników jest stosowane do dnia dzisiejszego. Imiona, nazwy zawarte w Bulli „języka polskiego” z 7 lipca 1136 są najstarszym dokumentem dającym skromny wgląd do nazewnictwa

³³ Józef Pater Pfarrbuecherverzeichnis fuer das Erzbistum Breslau

polskiego. Daremne jest tam szukać Ostrzeszowa, gdyż Śląska.

Przyjmuję więc, że skoro Ostrzeszów jest starszy niż nadawanie imion czy nazwisk, to jego nazwa nie mogła być związana z imieniem czy nazwiskiem. W jednym dokumencie w Kodeksie dyplomatycznym Śląska spotkałem...Heinrich von Schildberg, jednak w tym przypadku chodzi o Schildberg na Morawach. Jeśli przyjmiemy, że pierwszą nazwą miasta był Schildberg to mamy tutaj dwa wyrazy Schild=Znak oraz Berg=Góra. Tutaj słowo Znak ma wiele znaczeń. Jednym z nich może być znak ostrzegawczy, ale może również być znak informacyjny. Moja interpretacja skłania się w kierunku informacji. Położenie Ostrzeszowa była to ostatnia miejscowość przed opuszczeniem Śląska. Oznakowaniem granic Śląska były „kopce” usypane z ziemi. To jeszcze jeden powód do uznania Schildbergu jako oznakowania granicznego. Poniżej zamieszczona mapa pokazuje wyobrażenie rytownika o „naszych ostrych górach” za którymi już jest Poznań.

Śląsk 1552 źródło: Internet.

Najstarsze mapy Śląska przedstawiają północną granicę jako pasmo górskie. (ostro zakończone wierzchołki). Uważam, że nazwa Ostrzeszów powstała poprzez nieudolne tłumaczenie z j. niemieckiego. Ta inna interpretacja, jako ostrzeżenie mogła być realna w przypadku odnalezienia dokumentów mówiących o działalności „rabusiów” (Raubritter) przed 1251 rokiem. Jeśli jednak interpretacja o ostrzeżeniu powstała w latach 18xx, to sprawa rabunków była już dobrze znana.

Antiquum, antyczny czy stary? Niektórzy piszą o istnieniu starego Ostrzeszowa podając nawet jego lokalizację. Czy istnieje jakikolwiek dokument na tę okoliczność?

Informacje: Stelmachowa górka... kiedy pojawił się pierwszy stelmach³⁴??? Przy drodze do Grabowa??? Przed rokiem ok.1400 Grabowa nie było. Te informacje są bardzo wątpliwe i raczej należą do kategorii bajek. Dlaczego miałby

³⁴ Stellmach rzemieślnik budujący nadwozia wozów.

być Ostrzeszów zlokalizowany z dala od życiodajnej wody??? Większość starych osad była lokalizowana w pobliżu wód płynących. W tym miejscu polecam dwie pozycje:

Józef Matuszewski: Nazwy administracyjne osad lokowanych na prawie niemieckim.

J.Menzel: Die schlesischen Lokationsurkunden.

Obydwie pozycje przekonują, że osada, miasto mogło powstać tylko przy trakcie handlowym i w pobliżu wody.

Kotłów –kutłof, Kotlof

Być może nazwa Kotłów wywodzi się od nazwy środka do czernienia drzewa. Znaleziony tekst: vor eine butte ***kuttloff***, domit die breiter, so am thurm vorschlagen, ***geschwertzet*** wordem. Środek ten otrzymuje się podczas produkcji węgla drzewnego (drzewo iglaste). Nazywany smołą drzewną. Można przypuszczać, że w czasie wypalania lasów w celu pozyskania gruntów pod uprawę „wytwarzano” różne produkty uboczne z pozostałości po wypaleniu lasu. Być może wytwarzano kutłof jako impregnator. Ten produkt miał szerokie zastosowanie w szutnictwie i w budownictwie, w czasie panowania jako podstawowego materiału budowlanego – drewna. Nieraz spotyka się mylne informacje mówiące, że uszczelnienia wykonywano żywicą. Niestety żywica „wietrzeje” z czasem i staje się krucha. Pamiętam, że kiedyś pale drewniane przed wbiciem do ziemi opalano. Pamiętam różne zastosowanie popiołu w czasie powojennym. Wzniesienie, na którym dzisiaj stoi kościół było ostatnim miejscem należącym do Śląska przed przeprawą przez Prosnę w kierunku Kalisza. Z drugiej strony tej przeprawy był już Ołobok.

Komorów–Kämmerer

Być może wioska została nadana zarządcy zamku Kotłowskiego za zasługi (prace) dla władcy zamku. Uważam że obecny kościół na wzniesieniu był zamkiem udzielającym schronienia dla kupców opuszczających Śląsk. Był również miejscem oczekiwania na przyjsie kaliskich zbrojnych, do eskorty kupców. Tutaj mała dygresja. Transportem towarów zajmowali się spedytorzy (Fuhrmann), woźnica to fornal. Potaśnia – Potażnia
Nazwa spotykana jeszcze przed 1939 rokiem. Wywodzi się od miejsca gdzie produkowano (gotowano mydło).

Bertoldów – Berthodsdorf

Imię Berthold pojawia się jako świadek na dokumentach wystawionych przez Przemysła 2. Wnioskuje, że musiał zajmować znaczące stanowisko. Nazwa miejscowości (wioski) pojawia się w czasie księstwa kaliskiego, czyli czasowo jest pewna zgodność. Nie można wykluczyć, że wioska ta została Bertholdowi za „zasługi” nadana. Wiemy, że Przemysł 2 był w Kępnie. Droga z Kalisza do Kępna wówczas prowadziła przez Ołobok, Kotłów, Ostrzeszów. Tutaj dwa przykłady:

Dokument Nr 528

Psrimizlaus dux Poznanie et Calysie 1283 Oct. 2, s. I;
statuit, ut omnes civitates et oppida in districtu de Kalisz constituta, iura ipsorum iudiciaria a civitate Kalisz recipiant.

... Sunt eciam hec acta presentibus civibus nostris: Henrico advocato de Butum, **Bertoldo magistro consulum**,

Ekchardo de Pitchsin consule, Lutfrido de Swidiniz,
 Cunrado magistro pistorum, Iohanne institore, Ekchardo de
 Namzla, Iescone de Namzla, Tylone de Tlokin, Theoderico
 de Cracovia, Michahela scabino, Walthero Stiulero,
 Friderico Rethore, Arnoldo Crechilero.

Dokument Nr 647

Premizlius dux Polonie etc. 1290 Aug. 24, **Cracovie**;
 Alberto decano Cracoviensi 100 marcas argenti de media
 parte proventuum zuppae Cracoviensis confert.

... Actum publice Cracovie anno Domini M.CC.LXXXX,
 Indictione IIII, IX Kalendas Septembris, presentibus hiis:
 comite Zegotha castellano Cracoviensi, domino Procopio
 cancellario Cracoviensi, domino Andrea cancellario
 Poznaniensi et Kalissiensi, comite Nycolao palatino
 Cracoviensi; comite Nycolao palatino Kalyssiensi, comite
Beroldo castellano Kalyssiensi et aliis quam plurimis.

Pisarzowice – Schreiberdorf

Wioska została nadana Kanclerzowi (pisarzowi) zamku
 sycowskiego za zasługi (prace) dla władcy zamku.

Uważam, że ważnym punktem jest podjęcie stanowiska do
 tematu zamieszkania Żydów w Ostrzeszowie. Lokalizację
 domu modlitwy sprzed czasu wybudowania synagogi przy
 ul. Piekary opisano w książce: Borek. Kilku autorów
 w różnych publikacjach bez podania źródła (pierwotnego)
 twierdzi jakoby osiedlanie Żydów w Ostrzeszowie było
 niedozwolone.

Otóż Przemysł zrównuje prawa Ostrzeszowa z Kaliszem.

1283 aus Kodeksdypl.Slaska t.7 cz.3

Oct. 2. o. O. Psrimizlans (sic), Herzog von Posen und Kalisch, bestimmt zum Besten seiner
6. non. Oct. Stadt Kalisch, dass alle in deren Distrikt, nämlich zwischen den Grenzen des Herzogs
von Breslau und der Wartha gegründeten Städte von dieser ihre Rechte empfangen
sollen. Z.: Herkenbold dux milicie nostre, Chechozlans Schenk, Woycech Käm-
merer und ansserdem die Bürger: Heur. Vogt v. Butum (Beuthen Obersehl.), Bertold
Bürgermeister, Ekehard de Pitschin (Pitschen) Consul, Lutfrid v. Schweidnitz, Konrad
Meister der Bäcker, Job. Reichkrämer, Ekehard von Namslau, Jescio von Namslau, Tylo
de Tlokín, Dietr. v. Krakau, Michabel Schöffe, Walth. Stüler, Frider. Rethor, Arnold
Crechiler. Aus dem Or. im Privatesitz z. Warschau, im cod. dipl. maj. Pol. I. 492. [1760]

Przyjmuje więc, że w Ostrzeszowie obowiązywało prawo,
dla Żydów które Przemysł 16.08.1264 wydał dla Kalisza.
W 36 punktach są określone warunki.

Dokument Nr 605 (Rejestr Rewizorow...

Boleslaus dux Maioris Polonie 1264 Aug. 16, **in Kalis**;
declarat statuta et privilegia, Iudaeis a se concessa.

Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus rex Polonie etc.
1334 Oct. 9, Cracovie.

I. V. Bandtkie, Jus Polonicum, p. 2. (Ze Statutów Łaskiego).

Oczywiście te dwa dokumenty nie wykluczają późniejszych
możliwych zmian.

Olszyna

Czy w dotychczasowych publikacjach nie nastąpiło
pomieszanie pojęć nie potrafię ocenić. Nie wszystkie
dokumenty, na które się różni autorzy powołują mogłem
zobaczyć. Uważam, że może być rozumiany po prostu
pewien obszar terenu niezamieszkałego. Tutaj podam
przykład do dzisiaj używanego określenia „Żurawiniec”
dotyczy Ostrzeszowa, Przytocznicy, Bobrownik czy Jażwin.
W przypadku Ostrzeszowa „na Żurawińcu” było

składowisko materiałów budowlanych dla potrzeb kolei żelaznej. Żurawiniec jako taki nie występuje jako miejscowość. W Rojowie znana jest też Dąbrowa, tylko obszar, a nie miejscowość.

Na mapach sprzed 1900 roku w okolicy Ostrzeszowa można spotkać wiele miejsc o nazwie Olszyna. Na jednej z nich spotkałem określenie Col. Olszyna [kolonia Olszyna]. Na str.126³⁵ w punkcie 3 pisze autor pod rokiem 1305 o dziesięcinie powołując się na LFV 71. LFV to skrót: Codex Diplomaticus Silesiae. T.14 wydanie 1889 liczba 71 to numer strony w podrozdziale B. Registrum Wratislaviense. Pan Rosin znacznie uprościł odnośnik. Niezmiernie ważne jest przy korzystaniu z Kodeksu nie tylko wrocławskiego, przeczytanie wstępów i poszczególnych tematycznych opisów. W naszym przypadku we wstępie (Vorwort) jest podana informacja, że podstawą do napisania Kodeksu były materiały z XIV wieku.

Informacje zawarte w kodeksach są bardzo interesujące ale niepozbawione błędów. Tak w kodeksie dipl. Wielkopolski nazwę wioski Bertoldów (Bertoldsdorf) przetłumaczono jako Borek.

Tylko Bertldów był na wschód od Ostrzeszowa, a Borek kilkaset lat później na zachód od Ostrzeszowa. Ten błąd z Kodeksu.... przejęty został przez IH PAN na mapach.

W książce Polska XVI wieku w tabeli Terra Ostrzeszoviensis z 1518 roku Olszyny nie ujęto, natomiast Royow jest ujęty i określony na 3 łany.(Ks.24 fol.276). Kilka stron dalej jest tabela: Districtus Ostrzeszoviensis. (Ks.26 f.409-413) An.1553[An = ante = przed].

Tutaj również miejscowości Olszyna nie ujęto, natomiast Roiow jest ujęty i określony n 1 ½ łana. W wielu miejscowościach w tych tabelach są różne ilości łanów.³⁶

³⁵ Ryszard Rosin, Słownik historyczno geograficzny ziemi wieluńskiej w średniowieczu.

³⁶ A. Pawiński Źródła dziejowe T. XIII Polska XVI wieku

Mapa diecezji wrocławskiej z 1751 w spisie miejscowości nie uwzględnia Olszyny³⁷. Moja uwaga, na tej mapie Rojów jest nie wykazany. Uważam, że w tym czasie kościół w Rojowie był kościołem przy zakonnym oo. Bernardynów.

Rogaszyce

Tłumaczka tekstów łacińskich dr A Sikorska pisze:
Nazwa pochodzi od słowa Rogaze (pałka wodna, tatarak).
Niewykluczone, że na naszym terenie był surowcem do produkcji papieru.

Wielkopolska T.II Warszawa 1883

³⁷ Carte du Diocese Breslau Alec...MDCCLI Consignatio Archi
presbyterum Parachiarum et curatiarum Almae Dioecesis
Wratislaviensis

Siewierski – Starosta Ostrzeszowski

Siewierski Stanisław Starosta Ostrzeszowski (22.02.1591 – 16.05.1610)

Syn

Siewierski Andrzej Starosta Ostrzeszowski 16.05.1610 – 1651)

Żona Andrzeja:

Anna z Kiełczewa [231 k. 147 – 147 v Kraków, 23 marca 1633]

Córka Andrzeja

Barbara [zona St. Kozuchowskiego]

Siewierski A.h. Ogończyk

Cytowanie źródła on-line, czyli Internetowego Polskiego Słownika Biograficznego

Mirosław Nagielski

Siewierski h. Ogończyk Andrzej, [online] Warszawa:

Narodowy Instytut Audiowizualny [dostęp 12.02.2020].

Dostępny w Internecie:

<http://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/andrzej-siewierski-h-ogonczyk>

Siewierski Andrzej h. Ogończyk (zm. 1654), starosta ostrzeszowski. Był synem Stanisława (zm. 1610/11), star. Ostrzeszowskiego od 1591, i Zofii z Bojanowskich, córki Marcina, dziedzica Gołaszyna.

W r. 1604 został S. wysłany przez ojca na uniwersytet w Helmstedt, dokąd ścigała wówczas Polaków sława humanisty J. Caseliusa (van Chasela). Studia rozpoczął 1 XII i przez kilka miesięcy 1605 r. pozostawał pod opieką Caseliusa, który informował ojca o postępach syna. Latem 1605 S. wyjechał na jarmark do Lipska i pozostał tam na wiadomość o wybuchłych w Helmstedt³⁸ zaburzeniach studenckich. Niewątpliwie podjął studia na uniw. Lipskim, skoro przebywał tam jeszcze w maju 1606 i stał przed sądem uniwersyteckim pozwany przez lipskiego mieszczanina H. Kiesingerburga z powodu zalegania z opłatą za mieszkanie. Zapewne w końcu t.r., w związku z nasileniem się walki politycznej w Rzpltej (rokosz Zebrzydowskiego) został S. ściągnięty przez ojca do kraju. Znalazł się w bliskim otoczeniu woj. Krakowskiego Mikołaja Zebrzydowskiego, który wysłał go w lutym 1607 na zjazd Wielkopolan do Koła z informacją o przebiegu rokoszowego zjazdu w Janowcu. S. odwiózł także wojewodzie podjętą w Kole uchwałę, popierającą odbycie zjazdu pod Jędrzejowem.

Dn. 16 V 1610 Zygmunt III wyraził zgodę na przekazanie S-emu przez ojca str. ostrzeszowskiego. Zajęty sprawami starostwa, nie był S. aktywny w życiu politycznym.

W r. 1613 posłował z woj. Sieradzkiego na sejm zwyczaj.,

³⁸ Academia Julia została założona w północnej części Niemiec przez Juliusza, księcia Brunszwiku-Wolfenbüttel, jako pierwszy zdecydowanie protestancki uniwersytet, a jej otwarcie odbyło się 15 października 1576 roku świątecznym nabożeństwem w kościele St.-Stephani-Kirche. Jej rektorami byli zawsze książęta Brunszwiku-Wolfenbüttel. Pierwszym rektorem był 12 letni syn założyciela, późniejszy książę Henryk Juliusz. Jej motto brzmiało *Ex Forti Dulcedo*

został na nim wybrany do komisji granicznej między ziemią wieluńską a Śląskiem. W r. 1621 pociągnął z pospolitym ruszeniem ziemi wieluńskiej pod komendą rotmistrza Samuela Jawornickiego na wojnę z Turcją; w dn. 4-14 X brał udział w okazowaniu pod Lwowem. Był na sejmie elekcyjnym 1632r.; w czasie debaty nad paktami konwentami, 11 XI, spowodował wysunięcie na plan pierwszy sprawy obciążenia dóbr królewskich kosztami utrzymania wojska. Elekcję Władysława Wazy podpisał S. z ziemią wieluńską.

Na uposażenie sądowego star. ostrzeszowskiego składały się dwa miasteczka (Ostrzeszów i Borek) oraz pięć wsi; wg lustracji z I 1616-20 dobra te przynosiły rocznie blisko 2 400 złp. S. oddawał je w dzierżawę (w I. 1626-7 z tytułem star. ostrzeszowskiego występował Remigian Zaleski), toczył nieustanne procesy zarówno z sąsiadami jak i poddanymi dóbr starościńskich. W r. 1620 został pozwany o napad zbrojny przez Wacława i Jana Pakosławskiego oraz Malchera Bielskiego. Szczególnie ostry był konflikt w I.1624-5 ze star. grabowskim Marcinem Zarembą z Kalinowy i jego synami, których S. oskarżył o nasłanie na dobra starostwa lisowczyków. W r. 52 mieszczenie Ostrzeszowa i chłopci ze wsi Siedlichowa (Siedlikowa) oskarżyli S-ego o przyłączanie należących do nich gruntów i lasów do dóbr starościńskich, sprawę rozpatrywała powołana w sierpniu t.r. przez króla komisja na gruncie, a dekret komisarski został zatwierdzony dopiero 4 VII 1615. Ponowne spory wybuchły w r. 1626; poddani starostwa skarżyli się na ograniczanie nadanych im przywilejów, S. pozywał ich o najście na bór starościński, o odmowę sypania

wałów i fortyfikowania Ostrzeszowa. Wina rozkładała się na obie strony, co znajdowało odzwierciedlenie w mandatach królewskich kierowanych zarówno do poddanych (13 X 1628, 20 III 16333, 7 IV 1645) haj u do S-ego (20 X 1634, 18 II 1645). W r. 1634 uwięził S. w areszcie miejskim w Ostrzeszowie ppłk. Fryderyka Popitza prowadzącego z rozkazu królewskiego werbunek do służby cesarskiej, zagarnął jego ruchomości i pieniądze. Uwolnieniem Popitza zajął się na osobiste polecenie króla podstarość ostrzeszowski Jan Wależyński, nie udało mu się jednak odzyskać wszystkich pieniędzy (S. zatrzymał ponad 2 tys. Dukatów) i koni. Od r. 1643 procesował się S z plebanem i dziekanem ostrzeszowskim ks. Józefem Grudkowiczem o dziesięciny; uzyskaną przez ks. Grudkiewicza banicję na S-ego zniósł Władysław IV ordynansem datowanym 20 VII 1637 w Szczytnie. W r.n. pleban ostrzeszowski pozwał S-ego z powodu niedostarczenia podwód do zwiezienia dziesięciny, dając początek nowym procesom.

Po ojcu odziedziczył S., wspólnie z braćmi Rafałem i Stanisławem, dobra w pow. Pyzdrowskim (woj. Kaliskie), m.in. klucz smolicki (Smolice z folwarkami Czeluścin, Zdzietawy, Pasierby, Bartoszewice oraz Bąkowy) oraz w pow. Brzeskim kujawskim Siewirsk i Sieroszew. Dobra Smolickie bracia Siewierscy zastawiali: w r. 1623 za 60 tys. złp., w r. 1633 za 37 tys. W r. 1644 S. kupił za 20 tys. złp. Olszynę z folwarkiem Budziska oraz części we wsi Torzyniec, miał nadto Lubczyn nad Prosną i Tokarzew (wszystkie w pow. Ostrzeszowskim). S. zmarł w r. 1654 przed 12 XII.

Brak informacji o zonie i potomstwie S-go*

Niesiecki; Słown. Geogr. (Lubczyn, Ostrzeszów, Smolice, Torzynec, Tokarzew); Elektorowie; Urzędnicy, II/2; - Byliński J., Dwa sejmy z roku 1613, Wr. 1984 (mylnie jako star. oświęcimski); Filipczak-Kocur A., Sejmik sieradzki za Wazów (1587-1668), Opole 1989 s. 153; Kot S., Polska złotego wieku a Europa, W. 1987; - Akta sejmikowe woj. pozn., I; Lustracja Województw wielkopolskich i kujawskich 1616-1620, Wyd. Z. Górski, R. Kabaciński, J. Pakulski, Wr. 1994 I-II, Radziwiłł, Pamiętnik, I; Rejestr poborowy województwa kaliskiego 1618-1620, Wyd. A. J. Parczewski, W. 1879 s. 171; Szlachta ziemi wieluńskiej biorąca udział w pospolitym ruszeniu pd Lwowem 1621, „Mies. Herald.” R.9: 1930 s. 193; Vol. leg., III 184; - AGAD: Metryka Kor. t. 136 k. 117-118, t. 153 k. 172-173, Ks. gr. insc. rel. ostrzeszowskie nr 20 k. 99-100v., nr 21 k. 391, 620-621, 633, nr 22 k. 578, 685, 697-698, nr 23 k. 107v.-109v., 300-302v., nr 24 k. 112, 218v., 229-230v., 283, 356-357, 482, 492v., 740-741v., 853, nr 25 k. 17, nr 26 k. 20, 27v., 69, 436-437v., 495-496v., 547-548v., nr 28 k. 537-538, 544, nr 29 k. 77.

Poniższe informacje opracował Jan Taylor 28.02.2020

*Żona Anna z Kielczewa, córka Barbara

231

k. 147-147v Kraków, 23 marca 1633

Król, ze względu na zasługi Andrzeja Siewierskiego, starosty ostrzeszowskiego rozszerza jego prawa dożywotnie do wsi Mechnice w starostwie ostrzeszowskim oraz sołectwa we wsi Siedlików, i innych przynależności, w tym młynów na rzekach Cisówka (Cysowka) i Jalecz, w tymże starostwie, na Annę z Kielczewa, jego żonę.

Dokument podpisany przez Władysława IV i Wojciecha Kadziłłowskiego (sekretarza królewskiego)

jęz. łac.

Grodzkie i ziemskie > Kalisz > Inskrypcje > XVII/XVIII wiek

31 (Nr. 125) 1661

Barb. Siewierska, c. o. And. S. sty ostrzeszow. ż. Stanisł.

Kaz. Z Koźuchowa Koźuchowskiego stolnika kalis. I

żupnika bydż., mian. pl. pl.(p. 129)

1377 (Nr. 133) 1673

Jan Pawłowski, s. o. Wojc., kwit. Barbarę z Siewierska

Siewierską, wd. po Stanisławie-Kaz. Koźuchowskim

stolniku kaliskim, z 2. 000 złp.

4178 (Nr. 15) 1670

Stanisł.-Kaz. z Koźuchowa Koźuchowskiego, stolnik kaliski,

i Barbara Siewierska, c. o. Andrzeja S. sty ostrzeszow. małż.

dożyw. (f.88)

Grodzkie i ziemskie > Poznań > Inskrypcje > XVII/XVIII wiek

2522 (Nr. 1094) 1676

Barbara Siewierska, c.o. Andrzeja sty ostrzeszow., wd. po ol. Stanisł. Kozuchowskim stolniku kalis., w im. sw. i synów swych: Aleksandra, Bogusława i Stanisława KK. (f. 158)

3284 (Nr. 1106 III) 1683

Aleks. Kozuchowski cześnik wieluński, s.o. Stanisława K. stolnika kalisk. z ol. Barbary z Siewierska, rodziców spadkob. w im. sw. i braci swych rodz. Stanisława i Bogusława KK., s. 3.000 złp. przez ol. **Mikołaja z Nagl. Reja b. dz-a m. Skoki, ol. ojcu 1666** zapis. ceduje Krzysztofowi na Międzychodzie Urungowi ście gnieźń. posesorowi m. Skoki (f. 15)

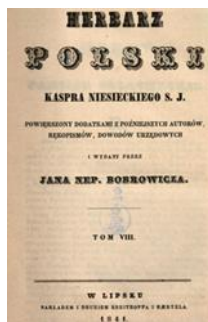
W Wizytacji Parafii w Ostrzeszowie czytam:

Wizytacja 1651

Ostrzeszów, około godziny dziewiątej minąłem znaczny i piękny kamień milowy, miasto owo ujrzawszy, nad którym Najjaśniejszy i Najmiłościwszy król Polski na pełne prawo patronatu, wraz z kościołem Matce Bożej Wniebowziętej uroczyscie poświęconym, który to jest murowany, obszerny, piękny i przeciw żywiołom dobrze umocniony; ołtarzy ma dziewięć, z czego trzy poświęcone; Tabernakulum najpiękniejszą sztuką ozdobione i wymalowane i dobrze zamknięte, z cyborium srebrnym w środku położonym

i poświęconym, w którym można było zobaczyć liczne hostie, które po udzielaniu komunii w Święto Narodzenia NMP pozostały - proboszcz zapewnił, że przez jego parafian (*którzy wszyscy prócz jednego są katolikami*) rychło spożytkowane zostaną;....

Uważam że chodzi tutaj o Andrzeja Siewierskiego. [W czasach kiedy prosty śmiertelnik określany był jako dusza, z pewnością nie byłby wymieniony jako niekatolik!]

Siewierski herbu *Ogończyk*, w województwie Rujawskim. Jędrzej z Siewierza **Siewierski**, starosta Ostrzeszowski, *Acta Castr. Ostrzesh.* 1568. Stanisław starosta Ostrzeszowski, w r. 1608. ustąpił tegoż starostwa Jędrzejowi, podobno synowi swemu: brat jego Stanisław 1622. *Acta Castr. Ostrzeszow.* N. komornik Wieluński, miał za sobą Joannę Karśnicką łowczankę Wieluńską. Anna była za Franciszkiem Karśnickim podstolim Wieluńskim, Anna za Chlebońskim Rafałem 1701. Wojciech, Michał, Stanisław 1633. Franciszek w zakonie naszym po pracach swoich wiele lat koło dusz przeciągniętych; odpoczął w Panu w r. 1710. w Krośnie: Brat jego rodzony w zakonie OO. Kamedulów. *Paprocki* pod herbem *Wieniawa* powiada, że **Siewierski**, kasztelan Kruświcki, miał za sobą Leszczyńską. Jędrzej łowczy Brzeski Rujawski 1648.

Stanisław Kazimierz Koźuchowski (1620-1671)

Urodził się: ok. 1620 roku w

Rodzice:

- [Aleksander I Koźuchowski](#) (?)
- Jadwiga Węgierska (?)

Żona:

- Barbara Siewierska (?)

Ślub: (?)

Dzieci: (6)

- Aleksander Michał (?-1693)
- Bogusław I (?)
- [Stanisław III](#) (1670-1744)
- Barbara (?)
- Ludwika (?)
- Mikołaj (?)

Zmarł: (?) 1671 lub 1672 roku w

Pochowany: na Cmentarzu w

? dziecko Aleksandra i Jadwigi.

Posel na sejm, pisarz polityczny

Po studiach ożenił się z Barbarą Siewierską, córką starosty ostrzeszowskiego, i z czasem występował jako dziedzic trzech wsi, Kars, Bobrów i Wierzchosławia w woj. kaliskim.

W roku 1653 wybrany posłem na sejm przez szlachtę wielkopolską, posłował następnie parę razy w latach 1659, 1661, 1665 i 1670.

W czasie "potopu" szwedzkiego był w roku 1657 żupnikiem bydgoskim. W kwietniu tegoż roku piastował godność marszałka sejmiku wielkopolskiego, po czym został pozyskany dla myśli naprawy państwa, aczkolwiek, jak się zdaje, wówczas nie należał do stronnictwa królowej Ludwiki Marii.

W roku 1661 opublikował pismo "*Veritas quatuor causis demonstrata calamitatum Regni Poloniae*", które doczekało się nowego wydania w roku 1662.

W roku 1661 był stolnikiem kaliskim i tegoż roku naznaczony komisarzem do rokowań z Rosją, brał udział w rokowaniach w latach 1664, potem w 1666 i 1667. Położył też swój podpis pod układem w Andruszowie 30.01.1667.

W roku 1666 zrzekł się żupnikostwa bydgoskiego. W czasie panowania Michała Korybuta zadeklarował się jako stronnik francuski i to stało się przyczyną wystąpienia przeciw niemu szlachty wielkopolskiej na sejmiku średzkim.

Wspomniane wyżej pismo Stanisława należy do ciekawszych dzieł literatury politycznej tego okresu. Autor wystąpił tam zarówno z tezą o konieczności wzmocnienia władzy królewskiej, jak i naprawy sposobu sejmowania, wypowiadając się zdecydowanie przeciw liberum veto. Poza tym zaatakował w nim autor magnaterię, domagając się, by król w większym stopniu w rozdawnictwie urzędów uwzględniał średnią szlachtę.

Informacja o Stanisławie Siewierskim dziadku p. Barbary:

W książce: **Dzieje Kościołów Wyznania Helweckiego w Litwie** autor J.Lukaszewicz Poznań 1842 r występuje Stanisław Siewierski jak uczestnik Synodu w Wilnie w 1590.
Str.132

...p. Stanisława Siewierskiego, starostę ostrzeszowskiego...

Str.133

...którzyśmy według konfederacyi generalnej zawzdy sobie wiary dotrzymywali i jako jedno ciało pod jedną głową Chrystusem Panem tę zgodę i związek między sobą wiecznemi czasy (nigdy nieodstępując, ani się pismy, albo słowy uszczypliwemi urażając) za pomocą Bożą zatrzymować będziemy, którąto zgodę pod obowiązkiem konfederacyi generalnej wyrażonemi między sobą uczynioną, utwierdzając, obojga tak greckiego, jako i ewangelickiego nabożeństwa ludzie rękami swemi podpisali i pieczęci swe do niej przycisnęli dla lepszej istoty. W Wilnie we środę pierwszą poświętkach, roku 1590.

Informacje z Teki Dworzaczka

Grodzkie i ziemskie > Kalisz > Inskrypcje > XVII/XVIII wiek

31 (Nr. 125) 1661

Barb. Siewierska, c. o. And. S. sty ostrzeszow. ż. Stanisł. Kaz. z Kożuchowa Kożuchowskiego stolnika kalis. i żupnika bydg., mian. pl. pl. (p. 129)

1377 (Nr. 133) 1673

Jan Pawłowski, s. o. Wojc., kwit. Barbarę
z Siewierską Siewierską, wd. po Stanisławie-Kaz.
Kozuchowskim stolniku kaliskim, z 2. 000 złp.

4178 (Nr. 15) 1670

Stanisł. -Kaz. z Kozuchowa Kozuchowskiego, stolnik kaliski,
i Barbara Siewierska, c. o. Andrzeja S. sty ostrzeszow. małż.
dożyw. (f. 88)

Grodzkie i ziemskie > Poznań > Inskrypcje > XVII/XVIII
wiek

2522 (Nr. 1094) 1676

Barbara Siewierska, c. o. Andrzeja sty ostrzeszow., wd. po
ol. Stanisł. Kozuchowskim stolniku kalis., w im. sw. i synów
swych: Aleksandra, Bogusława i Stanisława KK. (f. 158)

3284 (Nr. 1106 III) 1683

Aleks. Kozuchowski cześnik wieluński, s. o. Stanisława K.
stolnika kalisk. z ol. Barbary z Siewierską, rodziców spadkob.
w im. sw. i braci swych rodz. Stanisława i Bogusława KK., s.
3. 000 złp. przez ol. Mikołaja z Nagł. Reja b. dz-a m. Skoki³⁹,
ol. ojcu 1666 zapis. ceduje Krzysztofowi na Międzychodzie
Urungowi ście gnieźń. posesorowi m. Skoki (f. 15)

³⁹ Chodzi o wnuka Mikołaja Reja (1505 – 1569)

Uwagi[mysli]

1. Faktem jest że był studentem w Helmstedt [wykaz studentów dostępny w Internecie].

Podstawą do studiowania była znajomość j.niemieckiego.

Czy było normalne, aby polski katolicki szlachcic organizował naukę j.niemieckiego dla syna???

2. Przynależność religijna St. S. i syna A.S. trudno jest ustalić. Były to też czasy, że zmieniano tę przynależność.

Pewne jest, że w czasie urodzenia Andrzeja było dopuszczalne prawnie innowierstwo.

Jeśli w 1590 roku Stanisław Siewierski bierze udział w Synodzie w Wilnie, to przynajmniej w tym czasie był akatolikiem. To samo dotyczy jego syna Andrzeja. Jeśli w 1651 roku wizytator parafii kat. w Ostrzeszowie zapisuje obecność jednego akatolika to jasne jest, że musiała być osoba, o której mawiano URODZONY. Takowym był moim zdaniem Starosta Andrzej Siewierski.

3. W biogramie prof. Nagielskiego zdanie o braku informacji o żonie i potomstwie interpretuję, że protestantów [dysydentów] nie obejmowały zapisy ksiąg parafialnych.

4. Trudne jest do wytłumaczenia, aby właśnie w latach 1683 kiedy mamy zapis kontaktów Barbary syna z rodziną Reja jedni byli katolikami, a drudzy protestantami [dysydentami].

5. W biogramie A. Siewierskiego autorstwa prof. Nagielskiego nie doczytałem się o chorobie żony

A. Siewierskiego oraz jego wpływu na powstanie Konwentu OO.Brtnardynów w Ostrzeszowie. [*Informacje powielane w Ostrzeszowie*]. Wręcz przeciwnie kontakty z administracją kościelną były problematyczne, co czytamy w Biogramie Andrzeja Siewierskiego.

6. Dalsze szczegóły można uzyskać poprzez dobrą kwerendę w AGAD w Warszawie. Dokumentów ostrzeszowskich jest ogromna ilość. Zainteresowanym życzę powodzenia.

9.01.2020

Szanowny Panie Janie!

Bardzo dziękuję za te dodatkowe informacje dt.

A.Siewierskiego; warto dać sprostowanie i uzupełnienie do jego biogramu, które powinienem wysłać do redakcji PSB i za Pana zgodą umieścić, że to Pan odnalazł te dane.

Jeszcze raz serdecznie dziękuję i życzę dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności w Nowym roku AD.2020.

Z poważaniem

Mirosław Nagielski

Bibliografia

Józef Matuszewski Nazwy administracyjne osad
lokowanych na prawie niemieckim

Łódzkie Towarzystwo Naukowe Łódź 1974

Pozycja która wzbudziła moje pełne uznanie.

Jozef Franzkowski Geschichte der freien Standesherrschaft
der Stadt Und des landraetlichen Kreises Gross Wartenberg
1912 (książka dostępna w Internecie oraz Muzeum Ziemi
Kępińskiej im. Piotra Potworowskiego)

Adolf Pawiański Polska XVI wieku, Wielkopolska t.II

